

ТЕОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ПРАВА. ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВознавство. Історія права та держави

УДК 355.48:34(497+477)

Заросило Володимир Олексійович,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри управління безпекою
правоохоронної та антикорупційної діяльності
Навчально-наукового інституту права
ім. Володимира Великого, МАУП,
м. Київ, Україна

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ПРИЧИНИ ВІЙНИ В КОЛИШНІЙ ЮГОСЛАВІЇ І В УКРАЇНІ ТА ЇХ ПОРІВНЯННЯ

У статті розглядаються історико-правові причини війни в колишній Югославії у порівнянні з війною в Україні. Доведено, що в окремих випадках причини війни збігаються, вони викликані насамперед намаганнями однієї нації не допустити виходу іншої зі сфери свого впливу. Водночас є чимало інших причин, які можна віднести до історичних і правових, які сприяли розгортанню обох війн. Визначено, що обидві війни включають у себе як політичні, так й інші аспекти, але в окремих напрямках вони є різними.

Ключові слова: війна, війна у колишній Югославії, війна в Україні, політичні причини, економічні причини, мовні та релігійні аспекти війни.

Сучасну війну в Україні певною мірою можна порівняти з війною у колишній Югославії, проте є багато відмінностей, які показують, що ці війни є різними. Серед ознак, які можна констатувати як подібні, є окремі причини війни. Насамперед слід відзначити, що у Югославії у 90-х роках серби намагалися захопити всі території колишніх югославських республік і створити “Велику Сербію”. Джерелами для цього використовувалися по суті три підстави: мова, церква та військова перевага, якою тоді володіла Сербія.

У війні в Україні також певною мірою використовуються зазначені причини. Мова як один із чинників часто використовується для виправдання причин конфлікту. Православна церква, яка в переважній більшості є по всій території України, оскільки створення Православної церкви України не сприймається Російською Федерацією, крім Російської православної церкви. Подібним є і питання військового домінування, адже збройні сили Російської Федерації переважають Збройні Сили України в десятки і більше разів.

Проте є багато відмінностей, які необхідно висвітлити і проаналізувати.

Війну у Колишній Югославії аналізували і вивчали багато науковців. Разом з тим, слід зазначити, що в Україні цьому не приділяли значної уваги. Крім того,

окремі аспекти війни трактувалися досить своєрідно. Наприклад, Лапшин О.С. у своєму дисертаційному дослідженні “Конфлікт у Колишній Югославії 1991–1995 рр. в загальноєвропейській політиці США” [1] розглядає зазначену війну як спробу США здійснити переділ політичної мапи Європи на свою користь. Подібна думка висвітлювалася і в дисертації О.С. Павленка [2].

Такої думки дотримувалися і дотримуються більшість російських дослідників [3, 4, 5]. При цьому окремі з них стверджують, що Російська Федерація не повністю підтримувала Сербію під час знищення інших держав колишньої Югославії, а це слід було робити більш активно [6].

В Україні певні дослідження проводилися більш детально [7], і серед причин виникнення війни визначалися не тільки політичні та бажання США домінувати у світі, а й релігійні та етнічні, які вважалися головними.

Досить детально вивчалися причини в Колишній Югославії зарубіжними дослідниками [7, 8]. Слід зауважити, що Ноель Малкольм присвятив майже кожній із колишніх югославських республік окремі книги [9, 10].

Сучасна війна України з Російською Федерацією буде предметом детального аналізу та вивчення причин як з історичного, так і з юридичного погляду. Проте вже зараз ми можемо спостерігати певні спроби аналізу війни в Україні та причин, які її викликали [10, 11].

Слід зазначити, що спроби порівняти причини цих двох війн, як в історичному, так і в правовому плані, детально не виконувалися, тому є потреба це зробити.

Історичні межі війни в колишній Югославії та в Україні не збігаються, як і агресори, які розв'язали ці криваві бійні. Проте можемо сказати, що вони почалися в принципі в один і той же період розвитку міжнародних відносин. Європа створила певну систему захисту НАТО і намагається відгородитися від колишнього Радянського Союзу та допомогти розвитку демократії. Це певною мірою вдалося зробити в колишній Югославії. Водночас зазначений сценарій не може бути застосований в Україні.

Проте, якщо проаналізувати причини війни, ми можемо зробити висновок, що вони певною мірою збігаються.

Так, колишня Югославія складалася з шести союзних республік (Сербія, Хорватія, Боснія та Герцеговина, Словенія, Македонія та Чорногорія), серед яких домінуючою була Сербія. В усіх школах республік вивчалася сербохорватська мова, яка здебільшого була чисто сербською. Сербія домінувала в усіх сферах життя колишньої Югославії.

Белград був столицею і Сербії, і всієї Югославії. Сербська православна церква активно впроваджувала православні догми, а в деяких випадках навіть входила у пряму конфронтацію з представниками інших конфесій: католицизмом (в основному Хорватія, Словенія: частина Боснії та Герцеговини та мусульманами). Найбільші інвестиції надходили до сербських підприємств, проте слід зазначити, що найбільш динамічно розвивалися Словенія і Хорватія, які знаходилися на заході колишньої Югославії і мали безпосередні контакти з західними країнами [12]. Керівництво Союзу Комуністів Югославії складалося здебільшого з сербів, більшість командних постів у Югославській армії займали серби.

Таким чином, серби вважали, що після розпаду Югославії має бути “Велика Сербія”, це проголосив Слободан Мілошевич після того, як він став Президентом Сербії [13].

У цілому можна констатувати, що в кінці 80-х років минулого сторіччя у Югославії визріло багато проблем, які вимагали вирішення. Ці проблеми можна окреслити такими напрямками:

- домінування сербів у внутрішньому житті колишньої Югославії певною мірою викликало спротив населення інших республік;
- розвиток сербського великодержавного шовінізму, який брав приклад з Російської Федерації, не давав можливості в більшості випадків активно розвиватися іншим республікам;
- зазначені дії сербських націоналістів сприяли тому, що стрімко набирали сили рух щодо надання широкої автономії;
- у багатьох республіках уже в кінці 70-х років минулого сторіччя говорили про надання більшої автономії;
- слід виокремити питання про наявність різних релігій в країні, що не сприяло консолідації країни в цілому;
- окремі релігійні лідери постійно намагалися підігрівати та роздмухувати релігійні конфлікти, особливо цим переймалася сербська православна церква;
- нерівномірний розвиток республік призвів до виникнення рухів, що висловлювали незадоволення політикою центральної влади;
- наявна в країні система приватної власності у окремих секторах економіки сприяла тому, що комуністи та робітники більшості державних підприємств, вважали, що приватна власність сприяє розвитку буржуазії, а це, своєю чергою, не дозволяє зрівнювати заробітну плату;
- певний вплив на розпад колишньої Югославії справляла і діяльність низки зарубіжних центрів, які організовували і підтримували націоналістичні рухи під приводом протидії комунізму.

Ці та інші причини сприяли в подальшому розпаду Югославії та кривавій війні, яка призвела до загибелі та страждання мільйонів людей.

Коротко проаналізуємо хід війни в колишній Югославії. Розпочалася вона у 1991 році. При цьому їй передувало чимало подій, зокрема в Сербії сформувалася чітка націоналістична більшість, яка під гаслом відродження Сербії (у Російській Федерації “вставання з колін”) почала конфліктувати з іншими республіками, які проголосили про незалежність. Про створення “великої Сербії” проголосив у 1987 році Слободан Мілошевич, який у цьому році став секретарем комуністичної партії Сербії, а потім і Президентом Сербії [14]. Сербська армія позбулася від представників інших республік і почала війну проти Словенії, яка швидко закінчилася, адже у Словенії сербів було мало і підтримки армії не було.

Інша ситуація склалася в Хорватії. Ще з середніх віків на кордонах Хорватії поселилися серби, які мали захищати Хорватське королівство. Із зазначених регіонів почали виселяти та вбивати хорватів за активної підтримки Сербії. При цьому було створено дві так звані незалежні держави “Республіка Сербська та Республіка Сербська країна” [15]. У них почалася активна кривава чистка, спрямована на вигнання і навіть фізичну ліквідацію хорватів.

Хорватія на той час не мала регулярної армії, крім окремих поліцейських підрозділів. Керівництво Хорватії звернулося до західних країн із проханням надати військову допомогу. Країни НАТО надали Хорватії військову допомогу і Хорватська армія розбила формування згаданих республік та звільнила території. Це було зроблено досить швидко [16].

Незважаючи на безперервну та всебічну підтримку з боку Сербії, утримати території не вдалося. У 1996 році були підписані так звані Дейтонські угоди, які допомогли встановити мир у Хорватії.

Проте серби не зупинялися. У 1996 році Сербська армія, яка вже безпосередньо вела бойові дії з військовими формуваннями у Боснії та Герцеговині, вчинила злочин геноциду проти мусульман. Було практично знищене мусульманське населення окремих міст, таких як Сребрениця, Горажде тощо. Завдяки зусиллям Організації Об'єднаних націй та міжнародних контингентів було припинено кровопролиття і в Боснії та Герцеговині [17].

Наступним етапом війни стала Косівська драма, яка призвела також до великої кількості загиблих. Проте війська НАТО, які спочатку бомбардували Сербію, а потім увійшли в Косово, припинили війну. Слободан Мілошевич, Радован Караджич та інші військові злочинці були засуджені міжнародним трибуналом у Гаазі.

Для проведення порівняння війни в Україні та в колишній Югославії необхідно також проаналізувати причини та підґрунтя, що призвели до війни. Причинами війни в Україні ми можемо вважати:

- домінування Російської Федерації та намагання нав'язувати свої правила в кожній сфері життя в Україні та в інших країнах;
- намагання правлячих кіл Російської Федерації відродити колишній Радянський Союз та підпорядкувати всі республіки впливу Російської Федерації;
- створення міфу про єдність слов'ян та намагання протидіяти демократичним перетворенням спочатку в Грузії, а потім в Україні;
- ліквідація будь-яких демократичних свобод у Російській Федерації, знищення опозиції та перетворення країни на тоталітарну державу;
- активна пропаганда серед населення Російської Федерації, що в Україні відроджується нацизм, що всі націоналістичні партії в Україні є нацистськими та сприяють знищенню російськомовного населення України;
- активне використання мовного питання, тобто українська влада примусово забороняє використання російської мови, особливо на Сході та Півдні країни;
- використання церкви, яка повністю підтримувала і підтримує великодержавний шовінізм та намагання приєднати Україну до “братнього” російського народу;
- створення міфу про те, що Донбас, який є російськомовним, годує всю Україну, тому він є особливим регіоном і повинен мати особливі права;
- активна пропаганда “братніх відносин” між Україною та Російською Федерацією, за яких Росія є “старшим братом”;
- активне використання можливостей спеціальних служб, створення агентурної мережі для дестабілізації політичної ситуації, особливо після Революції гідності [18, 19].

Зазначені та інші причини і призвели до війни в Україні, яка продовжується вже понад три місяці.

Таким чином, якщо більш детально розглянути причини війни в Україні та колишній Югославії, ми побачимо багато спільного:

– у Югославії і в СРСР було важливим мовне питання. Націоналістичні сили в Україні намагалися створити відповідні умови для розвитку української ідентичності, української культури та національної республіки, але ці спроби припинялися. Російська мова викладалася в усіх школах, наголошувалося, що це мова міжнародного спілкування, проте вона була домінуючою. У Югославії також проводилися обмеження щодо використання інших мов, крім сербської. Наприклад, у Косово у 1998 році взагалі було заборонено використання албанської мови в усіх сферах, крім побутової. Проте понад 80 % населення Косово склали албанці, які розмовляли рідною мовою;

– насаджувалась великодержавна ідеологія, що хорвати і словенці не можуть жити без сербів, які є старшими братами, як українці без росіян. При цьому принижувалась і заперечувалась культура окремих народів у Югославії і в Україні також;

– Белград, як і Москва, самостійно вирішував питання щодо розподілу коштів, що викликало невдоволення як простих громадян, так і місцевих еліт, а також сприяло виникненню націоналістичних рухів;

– православна релігія стала державною, при цьому в РФ усі інші релігійні течії заборонялися, а створення Православної церкви України взагалі заперечувалося і заперечується. У колишній Югославії також православна релігія стала державною, а особи, які сповідували католицизм та іслам, вважалися ворогами;

– внутрішня цензура та переслідування осіб, які заперечували переваги титульної нації, здійснювалось досить активно. Проте в колишній Югославії цей процес був зупинений, тому що багато її громадян працювали за кордоном, спостерігали демократичні процеси, які відбувалися в західних країнах, тому усунення Мілошевича відбулося мирним шляхом. Згодом його відправили до міжнародного трибуналу в Гаазі.

У Російській Федерації Путін практично знищив будь-які протести та опозиційні рухи і створив чітку систему контролю як за населенням у цілому, так і за думками та настроями. Як результат, нині понад 80 % населення підтримують війну в Україні і вважають, що в Україні керують нацисти, які знущуються над мирними людьми, усунення їх від влади звільнить громадян України.

Водночас причинами конфліктів як у Югославії, так і в Україні, на нашу думку, є також фактор поведінки лідерів країн та їх ставлення до інших республік. Після розпаду Радянського Союзу Борис Єльцин обрав політику відділення Російської Федерації і зміцнення її як окремої держави. Тому розділення республік відбулося досить мирним шляхом.

Сьогодні здебільшого в Російській Федерації досить активно критикується Єльцин. Окремі політики вважають його зрадником, який допустив розвал Радянського Союзу. Зрадником вважається і Михайло Горбачов, який дав можливість розвалити “велику імперію” [20, 21].

У Югославії Слободан Мілошевич одразу після розпаду Югославії взяв курс на створення “Великої Сербії” з підпорядкуванням окремих республік. Підстави для цього були досить вагомі. Більшість армійських офіцерів були сербами, переважна більшість військових баз знаходилася на території Сербії, національні течії були слабкими і не могли об’єднати народи окремих республік на боротьбу проти великосербського шовінізму.

В Україні та в Російській Федерації події розвивалися повільніше. Після приходу до влади Путіна, який все життя прослужив у КДБ, стало зрозуміло, що слід висунути загальнодержавну ідею, оскільки правління Єльцина призвело країну майже до краху. Була обрана ідея відновлення Великої Російської Імперії, на цю ідею почали працювати всі системи держави. Тим більше, що велика кількість працівників КДБ, після того як Єльцин передав владу Путіну, повернулися на свої посади.

По-перше, була створена репресивна система, яка почала прибирати осіб, що дотримувалися демократичних поглядів, а окремих – фізично знищувати. По-друге, пропагандистська машина працювала над створенням поступового відродження Росії та необхідності відновлення Радянського Союзу.

За допомогою олігархів та окремих напівкримінальних керівників було заплановано приєднати Україну до великої держави. При цьому використовувалися мовні, релігійні, економічні, політичні та інші важелі. Путін зміцнював армію, ФСБ та інші силові структури з тим, щоб утриматися при владі. У свідомість росіян вводилася думка, що головним у житті держави є стабільність, а гарант цієї стабільності – Путін.

Для росіян події в Україні, де часто, але на демократичних засадах, змінювалися президенти, в окремих випадках посилювалася політична криза, висвітлювалися як такі, що наша держава не може існувати без Російської Федерації, а тому необхідно допомогти Україні об’єднатися з братнім народом і разом будувати Велику Російську Імперію.

Після 2014 року була зроблена ставка на те, що в Україні відроджується неонацизм, що вся влада є нацистською, тому слід допомогти звільнити український народ від нацистів.

Водночас в Україні вже певною мірою сформувалися свої політичні еліти і національні громади, розвиваються література та національне мистецтво. Україна стає на шлях зближення з Європою, що є неприпустимим для ідеї Великої Росії.

Уже на самому початку свого правління Путін поставив завдання щодо приєднання України до Російської Федерації. Для цього використовується насамперед мовне питання. Проводяться опитування населення, які фальсифікуються. За їх результатами тільки 30 % населення використовують українську мову. Активізується церква, яка проводить свою політику тільки російською мовою. Активно проникають в Україну російські промислові корпорації. Але найбільш активно працюють в Україні спеціальні служби, які підривають практично систему державності.

Водночас у Російській Федерації знищуються будь-які прояви демократії, а населення зомбується і постійно впроваджується міф, що Україна не може існувати

окремо, якщо не допомогти українському народові, то він буде і далі страждати від нацистів.

Переломним моментом стає Революція гідності. Населення України починає більше ідентифікувати себе як населення окремої держави. Втеча Януковича, який був підготовлений практично здати Україну Російській Федерації, засвідчила, що Україна – це окрема незалежна держава.

Користуючись слабкістю української влади, Путін окупував Крим і планував розчленувати Україну. Це сприяло укріпленню його авторитету і влади. Згодом розгорнувся конфлікт на Сході України.

Нагадаємо, що Мілошевич у Югославії одразу почав зі спроби підпорядкування незалежних республік. Війна в Хорватії мало чим відрізняється від війни на Донбасі. На територіях, населених сербами, створюються “незалежні” республіки, які звертаються за допомогою до Сербії, яка звичайно, не може відмовити “братом”. Знищується Вуковар, в Україні – Пески, Мар’їнка та інші невеликі села. З Сербії потоком їдуть добровольці для захисту православних сербів від католиків і мусульман. Десятками прибувають і росіяни, які також бажають захистити “братів” від католиків та мусульман.

Маріонеточні республіки та їхні бандитські формування просто фізично знищують тисячі мусульман у Боснії та Герцеговині (Сребрениця). В Україні бандформування теж намагаються робити подібне, але в менших масштабах (Волноваха).

Тобто використовується увесь спектр для формування ненависті до менших народів та національностей, які проживають на території Югославії і не є сербами. В Україні розпалюється ненависть до всього українського та культивується “братство” народів.

24 лютого Російська Федерація почала повномасштабне вторгнення в Україну, тобто війна перейшла до гарячої фази.

Слід зазначити, що відмінністю югославського конфлікту від конфлікту на Сході України є те, що під час конфлікту в Югославії не так активно використовувалися засоби масової інформації. Серби, незважаючи на активну пропаганду, переобрали Мілошевича, якого потім було відправлено до Гааги.

У Російській Федерації Путін практично перетворив засоби масової інформації на рупор своїх дій, будь-які спроби засоби масової інформації заперечити політику Путіна закінчуються арештами та ув’язненням.

Короткий аналіз причин війни в колишній Югославії та в Україні свідчить, що вони мають багато спільних рис:

- культивування величності нації, яка має право диктувати іншим свої правила;
- використання мовного питання для тиску на малі народи з тим, щоб вони не розвивали свою національну культуру та мову;
- використання найманців та осіб, які перебувають на захоплених територіях, для бойових дій проти республік колишньої Югославії та проти України;
- створення певних проблем у релігійному середовищі в Югославії, а з боку Російської Федерації повне підпорядкування церкви Московського патріархату державі, що використовується як один із каналів впливу на українців;

– постійне використання ЗМІ для інформаційної війни та впливу на населення як республік колишньої Югославії, так й України.

Звичайно, аналіз причин війни в колишній Югославії та в Україні може включати й інші спільні риси, але слід зазначити, що в обох випадках спостерігається намагання підпорядкувати окремі народи, знищити їх культуру, а також застосування жорстких форм і методів бойових дій, ігнорування правил ведення бойових дій та порушення більшості вимог міжнародного права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Лашин О.Є.* Конфлікт у колишній Югославії 1991–1995 рр. в загальноєвропейській політиці США: дис. ... канд. істор. наук. 07.00.02. Одеса, 1999. 150 с.
2. *Павленко О.С.* Позиція міжнародного співтовариства щодо самовизначення Косова (1990–2010-ті роки): дис. ... канд. істор. наук. 07.00.02. Київ; Тернопіль, 2018. 226 с.
3. *Мартынова Е.* Уничтожение Югославии: история конфликта. URL: <http://www.srpska.ru/article.php?nid=11087> (дата звернення: 04.04.2022).
4. Что мы знаем о югославской войне? Военное обозрение. URL: <https://topwar.ru/13678-что-мы-знаем-о-югославской-войне.html> (дата звернення: 04.04.2022).
5. *Зацарин И., Мараховский В.* Как начиналась война в Югославии. URL: <https://aftershock.news/?q=node/382404> (дата звернення: 04.04.2022).
6. *Кузнецов Д.В.* Югославский кризис: взгляд сквозь призму общественного мнения. М.: УРСС, 2009.
7. Етнорелігійні і політичні причини конфлікту у колишній Югославії: URL: http://5ka.at.ua/load/politologija/etno_religijni_i_politichni_prichini_konfliktu_u_kolishnij_j7ugoslaviji_referat/48-1-0-11118 (дата звернення: 04.04.2022).
8. *Robert D. Kaplan* Balkan Ghosts: A Journey Through History. Kindle Edition. 1990. 239 p.
9. *Ferdinand Schevill* History of the Balkans Ozymandias Press. 1994. 304 p.
10. *Noel Malcolm* Kosovo: A Short History, HapperCollins Publishers, Inc., New York, 1999.
11. *Noel Malcolm* Bosnia: A Short History, HapperCollins Publishers, Inc., New York, 1997.
12. *Lane A.* When ideals collide. Palgrave, Macmillan, 2004.
13. *Заросило В.О.* Геополітичний конфлікт у Косово (історичний та правовий аспекти): монографія. КНУВС, 2006. 183 с.
14. *Djukic S.* Između slave i anafeme: Polintycka biografija Slobodana Milosevica. Beograd, 1994.
15. *Grmek M, Gjidara M., Simac N.* Etnicko Ciscenje Zagreb, 1993.
16. *M. Tanner Croati.* A Nation Forged in War-Yale University, 1997.
17. *Woodward S.L.* Balkan Tragedy Washington, Brooklings, 1999.
18. *Юрій Офіцинський.* Сучасна російсько-українська війна (за матеріалами газети “The New York Times” 2013–2017 роки. Ужгород, 2018.
19. Війна в Україні: експерт розповів про те, як російська армія використовує навички ІДІЛ. Слово і діло. Аналітичний портал, 2022.
20. *Горбулін В.П., Власюк О.С., Кононенко С.В.* Україна і Росія: дев'ятий вал чи Китайська стіна. К.: НІСД, 2015. 132 с.
21. *Аржаковський А.* Розбрат України з Росією: стратегія виходу з піке. Погляд з Європи. Х.: Віват, 2015. 256 с.

REFERENCES

1. *Lapshyn O.Ye.* (1999) Konflikt u kolyshnii Yuhoslavii 1991–1995 rr. v zahalnoievropeiskii politytsi SSHA. “The conflict in the former Yugoslavia in 1991–1995 in the European policy of the United States”: dis. ... Cand. Histories Sciences. 07.00.02. Odesa. 150 p. [in Ukrainian].
2. *Pavlenko O.S.* (2018) Pozytyiia mizhnarodnoho spivtovarystva shchodo samovyznachennia Kosova (1990–2010-ti roky). “The position of the international community on the self-determination of Kosovo (1990–2010)”: dis. ... Cand. histories Sciences: 07.00.02. Kyiv; Ternopil. 226 p. [in Ukrainian].

3. *Martynova E.* Unychtozhenie Yuhoslavyi: ystoryia konflykta. “The destruction of Yugoslavia: a history of conflict”. URL: <http://www.srpska.ru/article.php?nid=11087> (Date of Application: 04.04.2022) [in Russian].

4. Chto my znaem o yuhoslavskoy voine? “What do we know about the Yugoslav war?” Military Review. URL: <https://topwar.ru/13678-chto-my-znaem-o-yugoslavskoy-voyne.html> (Date of Application: 04.04.2022) [in Russian].

5. *Zatsaryn Y., Marakhovskii V.* Kak nachynalas vojna v Yuhoslavii. “How the war began in Yugoslavia”. URL: <https://aftershock.news/?q=node/382404> (Date of Application: 04.04.2022) [in Russian].

6. *Kuznietsov D.V.* (2009). Yuhoslavskii krizis: vz-hlyad skvoz pryzmu obshchestvennoho mneniia. “The Yugoslav crisis: a view through the prism of public opinion. M.: URSS [in Russian].

7. Etnorelihiini i politychni prychny konfliktu u kolyshnii Yuhoslavii. “Ethno-religious and political causes of the conflict in the former Yugoslavia: URL: http://5ka.at.ua/load/politologija/etno_religijni_i_politychni_prychny_konfliktu_u_kolishnij_jugoslaviji_referat/48-1-0-11118 (Date of Application: 04.04.2022) [in Ukrainian].

8. *Robert D.* (1990). Kaplan Balkan Ghosts: A Journey Through History. Kindle Edition. 239 p. [in English].

9. Ferdinand Schevill (1994). History of the Balkans Ozymandias Press. 304 p. [in English].

10. *Noel Malcolm* (1999). Kosovo: A Short History, HapperCollins Publishers, Inc., New York. [in English].

11. *Noel Malcolm* (1997). Bosnia: A Short History, HapperCollins Publishers, Inc., New York. [in English].

12. *Lane A.* (2004). When ideals collide. Palgrave, Macmillan [in English].

13. *Zarosylo V.O.* (2006). Heopolitychnyi konflikt u Kosovo (Istorychnyi ta pravovyi aspekty). “Geopolitical conflict in Kosovo (Historical and legal aspects). Monograph KNUVS. 183 p. [in Ukrainian].

14. *Djukic S.* (1994). Izmejdju slave i anafeme: Polintycka biografija Slobodana Milosevica. Beograd [in English].

15. *Grmek M., Gjidara M., Simac N.* (1993). Etnicko Ciscenje Zagreb [in English].

16. *M. Tanner Croati* (1997). A Nation Forged in War- Yale University [in English].

17. *Woodward S.L.* (1999). Balkan Tragedy Washington, Brooklings [in English].

18. *Yurii Ofitsynskiy* (2018). Suchasna rosiisko-ukrainska viina. “modern russian-ukrainian war (according to The New York Times 2013–2017”. Uzhhorod [in Ukrainian].

19. Viina v Ukraini: ekspert rozpoviv pro te, yak rosiiska armiia vykorystovuie navychky IDIL. “The war in Ukraine: the expert spoke about how the Russian army uses the skills of ISIS”. Word and deed. Analytical portal, 2022. [in Ukrainian].

20. *Horbulin V.P., Vlasiuk O.S., Kononenko S.V.* (2015). Ukraina i Rosiia: deviatyi val chy Kytajska stina. “Ukraine and Russia: The Ninth Shaft or the Great Wall of China”. K.: NISS. 132 p. [in Ukrainian].

21. *Arzhakovskiy A.* (2015). Rozbrat Ukrainy z Rosiieiu: Stratehiia vykhodu z pike. “The discord between Ukraine and Russia: The strategy of overcoming the peak”. View from Europe. H.: Vivat. 256 p. [in Ukrainian].

UDC 355.48:34(497+477)

Zarosylo Volodymyr,

Doctor of Juridical Sciences, Professor,
Head of Department, Educational and Scientific Institute
of Law Vladimir the Great IAPM, Kyiv, Ukraine

HISTORICAL AND LEGAL REASONS FOR THE WAR IN THE FORMER YUGOSLAVIA AND UKRAINE AND THEIR COMPARISON

The article examines historical and legal reasons for the war in the former Yugoslavia in comparison to the war in Ukraine.

© Zarosylo Volodymyr, 2022

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2022.1\(55\).1](https://doi.org/10.36486/np.2022.1(55).1)

Issue 1(55) 2022

<http://naukaipravoohorona.com/>

The historical framework of the war in the former Yugoslavia and Ukraine do not coincide. Neither do the aggressors, who unleashed these bloody massacres, coincide. However, we can say that they began in principle in the same period of development of international relations. Europe has established a certain system of defense for NATO and is trying to fence off the former Soviet Union and help the development of democracy. To a certain extent, it succeeded in doing so in the former Yugoslavia. At the same time, this scenario cannot be applied in Ukraine.

A brief analysis of the causes of the wars in the former Yugoslavia and Ukraine shows that they have many similarities:

- cultivating the majesty of a nation with the right to dictate its rules to others;
- the use of the language issue to pressure small peoples not to develop their national culture and language;
- the use of mercenaries and persons in the seized territories for combat operations against the republics of the former Yugoslavia and Ukraine;
- creation of certain problems in the religious environment in Yugoslavia, and on the part of the Russian Federation the complete subordination of the Moscow Patriarchate Church to the state, which is used as one of the channels of influence on Ukrainians;
- constant use of mass media for information warfare and influence on the population of both republics of former Yugoslavia and Ukraine.

Of course, the analysis of the causes of the war in the former Yugoslavia and Ukraine may include other common features, but it should be noted that in both cases there is an attempt to subjugate individual peoples and to destroy their culture and through various forms and methods. Both use brutal forms and methods of warfare, disregarding the rules of engagement and violating most requirements of international law.

However, there are many other reasons, which can be categorized as historical and legal, that contributed to the deployment of both wars. It is determined that both wars include both political and other aspects, but in separate directions they are different.

Keywords: war, war in the former Yugoslavia, war in Ukraine, political reasons, economic reasons, linguistic and religious aspects of the war.

Отримано 11.04.2022